

У «Фокусі юстиції» наш перший гість у цьому році державний секретар Міністерства юстиції України, заслужений юрист України, заступник головного редактора нашого журналу Ганна Онищенко.

? **ЩЕ НА ПОСАДІ МІНІСТРА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ ВИ БРАЛИ БЕЗПОСЕРЕДНЮ УЧАСТЬ У РОЗРОБЦІ НОВОГО ЗАКОНУ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ, СЕРЕД ОСНОВНИХ НОВОВВЕДЕНЬ ЯКОГО, ОКРІМ ІНШОГО, Є ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ. РОЗКАЖІТЬ, ТАК БИ МОВИТИ, «З ПЕРШИХ ВУСТ», ЯК ВИНИКЛА ЦЯ ІДЕЯ, ЧОМУ ТАКІ НОВАЦІЇ САМЕ ЗАРАЗ ВИРІШЕНО ЗАПРОВАДИТИ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ? ЯК ЗМІНИТЬ ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ НОВОСТВОРЕНИЙ ІНСТИТУТ?**

Можливо, не всі пам'ятають, але вже була спроба ввести посади державних секретарів майже 6 років тому. У 2011 році тодішній

Президент України Леонід Кучма своїм указом запровадив інститут державних секретарів (далі – ІДС) в Україні, але механізм призначення цих посадових осіб і їх функціонал дещо відрізнявся від того, що запроваджено сьогодні. На той момент ця посада була заполітизована, особи призначалися на неї Президентом за поданням Прем'єр-міністра, що апріорі означало заангажованість і упередженість цієї посади. У 2003 році вона була скасована.

Повернулися ми до розуміння її важливості як елементу системи державної служби саме сьогодні, коли Україна перебуває на стадії широкомасштабних реформ, де саме перезавантаження дер-

жавного управління є одним з першочергових завдань.

Розробка нового закону про державну службу вже давно була на часі, адже старий закон 1993 року регулював пострадянську систему держслужби, а це, в сучасних умовах, гальмувало роботу системи державного управління.

Донедавна сфера державної служби в Україні була заполітизованою і непрестижною, тому реабілітувати професію і повернути її авторитет стало однією з основних цілей оновленого закону. Адже лише професійні і компетентні кадри можуть забезпечити якісну роботу «державної машини». Саме тому, я неодноразово це розповідала, робота над новим законом фахівців виконавчих та законодавчих органів, міжнародних експертів була дійсно «гарячою» і дискусійною, але в результаті ми отримали документ, який в корені змінив філософію державної служби.

Безпосередньо щодо посади державного секретаря і в чому відмінність від «посади-попередника» – заступника міністра – керівника апарату. Основна мета введення цього інституту в систему державної служби полягає в розмежуванні політичних та адміністративних функцій між керівництвом міністерства, що дасть змогу уникнути проблеми завантаженості їх міністрів вирішенням повсякденних адміністративних питань. Крім того, саме державний секретар покликаний зберігати інституційну пам'ять та запобігати втраті часу через перестановку політичних фігур в уряді. За замислом законодавця, ця посада ніяким чином не має залежати від політичної волі нового міністра, уряду чи Верховної Ради, адже державний секретар призначається за результатами відкрито-

«ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНИХ СЕКРЕТАРІВ ВЖЕ ПІДТВЕРДЖЕНА БАГАТОРІЧНИМ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ДОСВІДОМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ», – ГАННА ОНИЩЕНКО

го і прозорого конкурсу строком на 5 років, з правом повторного перепризначення.

Якщо коротко охарактеризувати переваги посади державного секретаря міністерства, я би виокремила наступні:

державний секретар міністерства має на меті розвантажити міністра, звільнивши його від виконання щоденної, на перший погляд, рутинної, але такої важливої організаційної роботи, пов'язаної з життєдіяльністю міністерства. Натомість міністр, як публічна посадова особа, повинен відповідати за вибір стратегії розвитку відповідної сфери, формування на її основі державної політики з подальшою реалізацією шляхом проведення реформ;

державний секретар призначається на посаду за результатами відкритого прозорого конкурсного

відбору, після чого стає державним службовцем – неупередженим, політично нейтральним професіоналом, який має забезпечити підвищення компетентності та професійності державної служби в своєму відомстві. Крім того, він повинен не лише виконувати доручення міністра, а й займати активну управлінську позицію – попереджати міністра про можливі негативні виклики, пропонувати йому шляхи розв'язання проблем, озвучувати власну думку з приводу невідповідності його доручень законам, державній політиці або суспільним інтересам;

стабільність посади державного секретаря, яка полягає в тому, що він залишатиметься на посаді навіть при зміні уряду та забезпечуватиме стабільність у роботі всього міністерства, щоб зміна міністра не спричинила його зриву

безперебійного функціонування органу державної влади.

? ЯКИЙ МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД БУЛО ВРАХОВАНО ПІД ЧАС РОЗРОБКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ІДС? МОЖЛИВО, ВИ ДОСЛІДЖУВАЛИ, ЯК ЦЕЙ ІНСТИТУТ ФУНКЦІОНУЄ В ІНШИХ КРАЇНАХ?

Під час роботи над законопроектом про державну службу ми тісно співпрацювали з європейськими колегами, зокрема, з експертами Sigma, які надавали свої пропозиції та рекомендації щодо окремих положень закону.

А взагалі, ефективність інституту державних секретарів вже підтверджена багаторічним європейським досвідом функціонування публічної адміністрації, а також економічним зростанням держав, у яких його було запроваджено.

За великим рахунком, в Європейському Союзі немає країн, де б не відбувалося розмежування функцій публічних політичних осіб – міністрів та постійно працюючих державних службовців – державних (генеральних, постійних) секретарів або директорів.

Суть посади державного секретаря приблизно однакова в кожній країні, різниця полягає в назві, в механізмі призначення, або ж загалом залежить від моделі функціонування державної служби в конкретній країні. До прикладу, різновиди посади державного секретаря за назвою можуть бути: Генеральний секретар, Державний секретар, Постійний секретар, генеральний директор/керівник департаменту тощо. До речі, під час своїх робочих візитів я ознайомила з особливостями функціонування інституту державних секретарів у деяких країнах. Наприклад, у Польщі у межах міністерства розрізняють політичний (управлінський) рівень і неполітичний (адміністративний) рівень. Перший рівень, крім власне міністра, складається з державного секретаря і його заступника і політичного кабінету, який діє як дорадчий орган. В уряді, крім власне міністра, існує також Секретар Ради Міністрів, який готує засідання уряду. В Ізраїлі існує посада Секретаря Кабінету в рамках Офісу Прем'єр-міністра.

? **НОВИЙ РІК ВИ РОЗПОЧАЛИ НА НОВІЙ ПОСАДІ. РОЗКАЖІТЬ, ЧИ ВЖЕ ВІДЧУЛИ РІЗНИЦЮ В ОБОВ'ЯЗКАХ**

ЗАСТУПНИКА МІНІСТРА - КЕРІВНИКА АПАРАТУ - ПОСАДА, ЯКУ ЗАЙМАЛИ РАНИШЕ - І ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ? ЯКЩО ТАК, ЯКІ САМЕ?

Так склалося, що весь мій досвід перебування на державній

службі пов'язаний саме з організаційною роботою конкретного відомства, де я працювала. Ну напевно, окрім Укрдержреєстру, але в цій службі у мене не було окремого заступника – керівника апарату, тому можна вважати, що цю функцію я також виконувала самотійно. У Кабінеті Міністрів України я очолювала Секретаріат КМУ, який, власне, забезпечував організаційно роботу Уряду, і в Мін'юсті. До проходження конкурсу на посаду Державного секретаря я займала посаду керівника апарату, який відповідає за організацію роботи міністерства. Тому робота Державного секретаря, не залежно від того, яку назву має ця посада, для мене не нова, а тому і різниця не особливо відчутна. Хоча, звичайно, відповідальність стала помітнішою, адже кадрова діяльність міністерства, його утримання та функціонування стали виключно моєю прерогативою. І те, наскільки професійним і компетентним буде колектив Міністерства юстиції, залежить від мене та моєї команди, яка входить до Секретаріату Державного секретаря. Хоча, з іншого боку, на відміну від заступників міністра, я вже не зможу тимчасово виконувати обов'язки міністра юстиції у разі його відсутності.

? **НА ПОСАДУ ВИ ПРОЙШЛИ ЗА КОНКУРСОМ. ЯКІ ВАШІ ВРАЖЕННЯ ВІД ЙОГО ПРОХОДЖЕННЯ, ЧИ ДОВГО ГОТУВАЛИСЯ? ЩО БУЛО НАЙВАЖЧЕ У ЦІЙ ПРОЦЕДУРІ?**

Скажу чесно – це було хвилююче, адже я давно не брала участі в подібних конкурсах. Враховуючи особисті принципи і погляди на такі процедури, я готувалася до кожного відбіркового туру, буквально перечитувала усі за-

кони, відмічала найважливіше. Однозначно, багато людей вважає, що кожен державний службовець досконально має знати абсолютно всі норми закону, вільно їх цитувати, ще й зазначаючи номери статей. Але ж ми розуміємо, що більш детально ми володіємо тим матеріалом, з яким стикаємося у повсякденній роботі, щось базове може з часом забуватися після університетського навчання. Більше того, українське законодавство настільки мінливе, що його не завадить час від часу перечитувати. Зізнаюся чесно, деякі нові положення виявилися для мене відкриттям (посміхається).

? **ЯКІ АМБІТНІ ПЛАНИ СТАВИТЕ ПЕРЕД СОБОЮ НА ЦІЙ ПОСАДІ І СВОЇМ КОЛЕКТИВОМ І ЯКОГО РЕЗУЛЬТАТУ ПРАГНЕТЕ ДОСЯГТИ?**

Міністерство юстиції, без перебільшення, те відомство, робота якого безпосередньо так чи інакше може впливати на життя громадян. Тому правильно і ефективно організувати його життєздатність, забезпечити професійним, кваліфікованим і незаангажованим кадровим потенціалом, який буде працювати на результат, створити належні умови для того, щоб державна служба в міністерстві була престижною – амбітна і цікава робота, якою я планую займатися найближчі 5 років.

Крім того, Міністерство юстиції завжди організовує та успішно реалізовує цілу низку потрібних та неординарних ініціатив, в яких я так само планую брати участь. І звісно, я продовжуватиму розвивати освітній напрямок у міністерстві, пов'язаний з роботою зі студентами та реформою вищої юридичної освіти. ■